

بررسی نقش عوامل پیشگیری‌کننده از سرطان پوست در کشاورزان شهرستان تویسرکان بر اساس تئوری انگیزش محافظت

مریم افشاری^۱، معصومه افشاری^۲، معصومه بهرامی^۳، مهدی کنگاوری^۴

تاریخ پذیرش: ۹۴/۰۳/۰۴

تاریخ ویرایش: ۹۴/۰۱/۱۸

تاریخ دریافت: ۹۳/۰۹/۲۹

چکیده

زمینه و هدف: سرطان پوست از شایع‌ترین سرطان‌ها می‌باشد. علل شیوع بالای سرطان تماس مکرر با نور خورشید و تعییرات جوی از جمله تغییر لایه اوزون همراه با تغییر در عادت‌های فردی و اجتماعی می‌باشد. با توجه به اهمیت سلامت کشاورزان و افزایش سرطان پوست در آنان، پژوهش حاضر با هدف تعیین نقش عوامل پیشگیری‌کننده از سرطان پوست در کشاورزان شهرستان تویسرکان بر اساس تئوری انگیزش محافظت در سال ۱۳۹۳ انجام شد.

روش بررسی: در این پژوهش توصیفی-تحلیلی، ۲۰ نفر از کشاورزان روسایی ۱۸ تا ۶۰ سال، شهرستان تویسرکان که در معرض نور خورشید قرار داشتند به روش خوشای از بین چهار مرکز روسایی و خانه‌های بهداشت اختحاب شدند. داده‌ها به وسیله پرسشنامه‌ای که بر اساس تئوری انگیزش محافظت بود، به روش مصاحبه با کشاورزان جمع‌آوری و با نرمافزار SPSS ۲۱ تجزیه و تحلیل گردید.

یافته‌ها: کشاورزانی که از کرم ضد آفات، کلاه، دستکش و لباس پوشیده استفاده می‌کردند به ترتیب ۳/۱/۵، ۵/۳/۵، ۳ و ۶۵ درصد می‌باشند و ۸۱٪ کشاورزان از عینک اصلًا استفاده نمی‌کردند. بین سایه کار کشاورزی و میانگین نمره سازه‌های شدت و پاداش درک شده، همبستگی معنادار بود. همچنین بین رفتارهای پیشگیری و میانگین نمره سازه‌های ترس، شدت و پاداش و انگیزش محافظت درک شده همبستگی معنادار وجود داشت.

نتیجه‌گیری: با توجه به همبستگی بیشتر سازه‌های تئوری در ارتباط با استفاده از وسائل حفاظتی در مقابل اشعه آفتاب، طراحی برنامه‌های آموزشی و ارتقاء سلامت با استفاده از این تئوری جهت افزایش انگیزش محافظتی برای استفاده از وسائل حفاظتی مورد تأکید می‌باشد.

کلیدواژه‌ها: وسائل حفاظتی، سرطان پوست، کشاورزان، تئوری انگیزش محافظت.

مقدمه

سرطان پوست یکی از شایع‌ترین سرطان‌ها در تمام دنیا می‌باشد [۱]. سرطان پوست به تنهایی ۳۲/۷ کل سرطان‌ها را تشکیل می‌دهد [۲]. از آنجا که بیشتر این سرطان‌ها ناشی از تماس مکرر با نور خورشید است، تعییرات جوی از جمله تغییر ضخامت لایه اوزون همراه با تغییر در عادت‌های فردی و اجتماعی می‌تواند توجیه‌گر این افزایش باشد [۳]. سرطان پوست به دو زیرگروه ملانوم و غیر ملانوم تقسیم می‌شوند [۵]. میزان هر دو نوع سرطان پوست ملانوم (تهدیدکننده‌ترین شکل سرطان پوست) و غیر ملانوم در حال تداوم و رسیدن به میزان هشداردهنده است [۶]. بر اساس گزارش سازمان جهانی بهداشت هر ساله ۲ تا ۳ میلیون مورد از این نوع

۱- دانشجوی دوره دکتری آموزش بهداشت و ارتقاء سلامت، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی همدان، همدان، ایران.

۲- کارشناس ارشد مدیریت بازرگانی گرایش بازاریابی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ملایر، همدان، ایران.

۳- کارشناس بهداشت حرفه‌ای، مرکز بهداشت تویسرکان، دانشگاه علوم پزشکی همدان، همدان، ایران.

۴- (نویسنده مسئول) کارشناس ارشد مهندسی بهداشت حرفه‌ای، کمیته پژوهشی دانشجویان، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران.

kangavari1366@gmail.com

یک عمل است" [۲۱]. در واقع خودکارآمدی به معنای قضاوت فرد در مورد توانایی هایش برای انجام یک عمل است که می تواند فرد را برای اتخاذ رفتارهای ارتقاء دهنده سلامت و ترک رفتارهای مضر برای سلامت قادر سازد [۲۲]. ب) کارایی پاسخ درک شده: "انتظار شخص از این که پاسخ سازگار (رفتار محافظت کننده در برابر خطر بهداشتی) می تواند خطر را از بین ببرد". ج) حساسیت درک شده: "انتظار شخص از اینکه پاسخ سازگار (رفتار محافظت کننده در برابر خطر بهداشتی) می تواند خطر را از بین ببرد" [۲۳، ۲۴]. د- شدت درک شده: "اعتقاد شخص به این که خطر، جدی است" [۲۵]. ذ- هزینه های پاسخ درک شده: "هزینه پاسخ درک شده عبارت است از برآورده که شخص از هر هزینه ای (مانند پول، شخص، زمان، تلاش) که در ارتباط با انجام رفتار محافظت کننده است"، دارد [۲۶]. ز) پاداش درک شده: "پاداش های درونی و بیرونی درک شده توأم با رفتار" است [۲۷]. ه) ترس: "یک متغیر میانی بین حساسیت درک شده، شدت درک شده با ارزیابی تهدید" می باشد [۲۸]. ی) انگیزش: "سازگاری با یک رفتار سالم و یک فرایند زودگذر از تبدیل شدن انگیزش به قصد و سپس رفتار است" [۲۷]: بنابراین با توجه به مطالب ذکر شده و اهمیت سلامت کشاورزان، پژوهش حاضر با هدف تعیین نقش عوامل پیشگیری کننده از سرطان پوست در کشاورزان شهرستان تویسرکان بر اساس تئوری انگیزش محافظت در سال ۱۳۹۳ انجام شد.

روش بررسی

در این پژوهش توصیفی تحلیلی، ۲۰۰ نفر از کشاورزان روسایی ۱۸ تا ۶۰ سال، شهرستان تویسرکان که در معرض نور خورشید قرار داشتند، طی شهريور تا مهر ماه ۱۳۹۳ مورد مطالعه قرار گرفتند. اين افراد به روش خوشهاي از بين چهار مرکز روسایي و خانه هاي بهداشت تحت پوششان انتخاب شدند و سپس از طریق نمونه گیری تصادفي ساده از بين پرونده های خانوار در خانه های بهداشت افراد، مورد پژوهش قرار گرفتند.

سرطان پوست یکی از شایع ترین سرطان هاست، ولی در عین حال یکی از قابل پیشگیری ترین سرطان ها نیز می باشد [۱۵، ۱۶].

بر اساس مطالعات انجام شده، مهم ترین ریسک فاكتور محیطی برای افزایش تمامی سرطان های پوست تابش فرابینش چه با منبع خورشیدی و چه با منبع مصنوعی می باشد [۱۷]. از مهم ترین افراد در معرض خطر برای این بیماری کشاورزان می باشند زیرا این افراد به دلیل شغل خود ساعتهای زیادی را در معرض نور خورشید قرار می گیرند و اگر پوشش مناسب برای محافظت در برابر این اشعه را نداشته باشند مستعد ابتلا به این نوع سرطان هستند؛ بنابراین این افراد باید چند راهبرد ساده برای محافظت از نور خورشید از جمله محدود کردن فعالیتهای بیرون از منزل و یا دوری از مواجهه با نور خورشید در ساعتهای ۱۰ صبح تا ۴ بعدازظهر، استفاده از لباس های محافظت کننده، استفاده از کرم ضد آفات از توان تا حد قابل ملاحظه ای از ابتلا به این بیماری پیشگیری نمود [۱۸]. با توجه به شیوع بالای این بیماری و همچنین مرگ و میر ناشی از آن و به علاوه با توجه به تأثیری که ابتلا به این بیماری بر سال های مفید زندگی فرد می گذارد و همچنین رنج عاطفی و جسمانی حاصل از آن، پیشگیری از این بیماری امری ضروری به نظر می رسد [۱۹]. یکی از مدل های، آموزش بهداشت و ارتقاء سلامت، مدل انگیزش بهداشت است که توسط راجرز در سال ۱۹۷۵ برای توضیح اثرات ترس یک اثر مهم روی انتخاب رفتارها دارد. در این مدل فرض بر این است که پذیرش رفتار بهداشتی (رفتار محافظت کننده) توصیه شده در برابر خطر بهداشتی یک عمل مستقیم از انگیزش فرد برای حفاظت از خودش می باشد [۲۰]. راجرز مطرح کرد که ترس از طریق ۸ سازه انگیزش محافظت (قصد انجام رفتار محافظت کننده در برابر خطر بهداشتی) را تحت تأثیر قرار می دهد و انگیزش محافظت در نهایت باعث برانگیخته شدن رفتار بهداشتی می شود. این ۸ سازه عبارت اند از:

الف) خودکارآمدی درک شده: "میزان اعتماد یا اطمینان شخص نسبت به خودش در انجام موفقیت آمیز

قرار گرفت. یکی از سؤالات این بخش نظرسنجی درباره این جمله بود "قرار گرفتن طولانی در معرض نور خورشید باعث ابتلا به سرطان پوست می‌شود" که برای پاسخ‌گویی به این سؤالات ۵ جواب کاملاً موافق، موافق، نظری ندارم، مخالفم و کاملاً مخالفم در نظر گرفته شد. برای پاسخ‌ها به ترتیب امتیاز ۱ تا ۵ بود؛ بنابراین محدوده‌ی امتیاز قابل کسب برای این سازه ۴ تا ۲۰ در نظر گرفته شد و ضریب آلفا کرونباخ ۷۵٪ محاسبه گردید. پاسخ درک شده با ۲ سؤال مورد سنجش قرار گرفت، برای مثال یکی از سؤالات این بخش، نظرسنجی درباره این جمله بود "اگر مدت زمانی که در معرض نور خورشید هستم کاهش دهم می‌توانم احتمال ابتلا به سرطان پوست را کاهش دهم" چگونگی امتیازدهی پاسخ‌ها نیز همانند سؤالات شدت درک شده بود؛ بنابراین محدوده‌ی امتیازات قابل کسب برای این سازه ۲ تا ۱۰ بود. ضریب آلفا کرونباخ این قسمت ۷۴٪ به دست آمد. خودکارآمدی درک شده نیز با ۴ سؤال سنجیده شد. از جمله این سؤالات نظرسنجی درباره "من می‌توانم از ابتلا به سرطان پوست پیشگیری کنم" بود. برای پاسخ‌گویی به این سؤالات ۵ جواب: کاملاً موافق، موافق، نظری ندارم، مخالفم و کاملاً مخالفم در نظر گرفته شد و بنابراین محدوده‌ی امتیازات قابل کسب برای این بخش بین ۴ تا ۲۰ بود. ضریب آلفا کرونباخ این بخش ۸۵٪ محاسبه گردید. هزینه‌های درک شده با ۴ سؤال مورد سنجش قرار گرفت که همانند سازه حساسیت درک شده نمره دهی و جمع امتیازات صورت گرفت. سؤالات نظرسنجی در این سازه مانند "دانستن راه‌های پیشگیری از سرطان پوست برای من وقت‌گیر نیست" بود. ضریب آلفا کرونباخ این قسمت ۸۲٪ به دست آمد. پاداش درک شده نیز با ۳ سؤال سنجیده شد. از جمله این سؤالات نظرسنجی درباره "قرار گرفتن زیر نور آفتاب برای من لذت‌بخش است" بود؛ که برای پاسخ‌گویی به این سؤالات ۵ جواب: کاملاً موافق، موافق، نظری ندارم، مخالفم و کاملاً مخالفم در نظر گرفته شد و بنابراین محدوده‌ی امتیازات قابل کسب برای این بخش بین ۳ تا ۱۵ بود. ضریب آلفا کرونباخ

آزمودنی‌های پژوهش در زمینه چگونگی انجام طرح و محرومانه بودن اطلاعات و همچنین هدف از انجام این طرح توجیه شدن و تمامی شرکت‌کنندگان پس از دادن رضایت آگاهانه، با تمایل وارد مطالعه شدند. حداقل حجم نمونه با توجه به مطالعات مشابه قبلی انجام شده [۲۹] و در نظر گرفتن حداقل انحراف معیار برابر $6/5$ و خطای قابل قبول $7/0$ و سطح اطمینان 95 درصد و با استفاده از فرمول $n=z^2 s^2 / d^2$ 230 نفر برآورد شد. در مطالعه حاضر کلیه کشاورزان که از طریق مصاحبه پرسشنامه برایشان تکمیل گردید 200 نفر بودند (میزان پاسخ‌دهی کشاورزان در این مطالعه 87 درصد بود)، 6 درصد عدم شرکت در مطالعه به علت مهاجرت به شهر و 7 درصد به علت عدم رضایت آگاهانه از مطالعه خارج شدند. معیار ورود جهت مطالعه، کشاورزان روستایی با حداقل سواد خواندن و نوشتن و سن بالاتر از 18 سال در نظر گرفته شدند و معیار خروج، عدم رضایت کشاورزان جهت همکاری در پژوهش بود. ابزار جمع‌آوری داده‌ها پرسشنامه‌ای بر اساس تئوری انگیزش محافظت بود که از روش مصاحبه اختصاصی با کشاورزان تکمیل شد. در این مطالعه، جمع‌آوری داده‌ها به روش خود گزارش دهی و بر اساس پرسشنامه محقق ساخته بود. پرسشنامه شامل بر دو بخش بود. بخش اول مربوط به اطلاعات زمینه‌ای مشتمل بر سن، وضعیت تأهل، وضعیت تحصیلات، سابقه کار کشاورزی، میزان درآمد کشاورزان، ساعات کار در هر روز، سابقه آفتاب‌سوختگی بود و بخش دوم پرسشنامه شامل سؤالاتی بود که سازه‌های تئوری انگیزش محافظت را اندازه‌گیری می‌نمود. حساسیت درک شده به وسیله 4 سؤال در این خصوص مورد سنجش قرار گرفت. از سؤالات این بخش، جمله "من خود را در معرض ابتلا به سرطان پوست می‌دانم" بود؛ که برای پاسخ‌گویی به این سؤالات 4 جواب: اصلاً، کمی تا حدی، زیاد در نظر گرفته شد که برای پاسخ‌ها به ترتیب امتیاز 1 تا 4 بود؛ بنابراین محدوده‌ی امتیاز قابل کسب برای این سازه 4 تا 16 در نظر گرفته شد و ضریب آلفا کرونباخ 72% محاسبه گردید. شدت درک شده به وسیله 4 سؤال در این خصوص مورد سنجش

ارتباط بین متغیرها استفاده شد.

یافته‌ها

جدول شماره ۱ ویژگی‌های دموگرافیک افراد مورد مطالعه را نشان می‌دهد، بیشترین گروه سنی افراد مورد مطالعه، گروه سنی ۴۱ تا ۵۰ سال (۳۳٪) بود. اکثربیت شرکت‌کنندگان را کشاورزان مرد تشکیل می‌دادند

جدول ۱- اطلاعات دموگرافیک افراد مورد مطالعه (۲۰۰ کشاورز)

متغیر	تعداد (درصد)	
سن	<۲۰	۱۸٪(۹)
	۳۰ - ۲۱	۴۲٪(۲۱)
	۴۰ - ۴۱	۴۸٪(۲۴)
	۵۰ - ۶۱	۶۶٪(۳۳)
	>۵۰	۲۶٪(۱۳)
جنسیت	مرد	۱۶۲٪(۸۱)
	زن	۳۸٪(۱۹)
وضعیت تأهل	مجرد	۲۷٪(۱۴)
	متاهل	۱۶۲٪(۸۱)
	سایر	۱۱٪(۶)
وضعیت تحصیلات	بی سواد	۴۱٪(۲۰/۵)
	ابتدایی	۶۵٪(۳۲/۵)
	راهنمایی	۲۴٪(۱۲)
	دبیل	۴۲٪(۲۱)
	دانشگاه	۲۸٪(۱۴)
سابقه کار کشاورزی	۵ - ۱	۳۹٪(۱۹/۵)
	۱۰ - ۶	۸۰٪(۴۰)
	۱۵ - ۱۱	۳۷٪(۱۸/۵)
	۲۰ - ۱۶	۲۰٪(۱۰)
	>۲۰	۲۴٪(۱۲)
درآمد ماهیانه از کشاورزی	۲۵۰....	۳۹٪(۱۹/۵)
	-۲۵۰....	۷۵٪(۳۷/۵)
	۵.....	۸۶٪(۴۳)
	>۵.....	۵۴٪(۲۷)
ساعت‌کار کشاورزی در هر روز	<۱	۶۸٪(۳۴)
	۴ - ۲	۳۶٪(۱۸)
	۷ - ۵	۲۲٪(۱۱)
	۹ - ۷	۲۰٪(۱۰)
سابقه آفتاب سوختگی	>۹	۱۴۸٪(۷۴)
	بله	۵۲٪(۲۶)
	خیر	

این بخش ۷۸٪ محاسبه گردید. سازه ترس به وسیله ۳ سؤال در این خصوص مورد سنجش قرار گرفت. یکی از سؤالات این بخش این جمله "هنگامی که به سرطان پوست فکر می‌کنم از اینکه ممکن است من هم مبتلا شوم نگران می‌شوم" بود؛ که برای پاسخ‌گویی به این سؤالات از ۴ جواب: اصلًاً، کمی تا حدی، زیاد در نظر گرفته شد که برای پاسخ‌ها به ترتیب امتیاز ۱ تا ۴ بود؛ بنابراین محدوده امتیاز قابل کسب برای این سازه ۳ تا ۱۲ در نظر گرفته شد؛ و ضریب آلفا کرونباخ ۷۶٪ محاسبه گردید.

انگیزش محافظت با ۵ سؤال مورد سنجش قرار گرفت. این سؤال نظرسنجی در مورد این جمله بود "من تصمیم دارم کمتر در برابر نور خوشید قرار بگیرم" که برای پاسخ‌گویی به این سؤالات از ۴ جواب: اصلًاً، کمی تا حدی، زیاد در نظر گرفته شد که برای پاسخ‌ها به ترتیب امتیاز ۱ تا ۴ بود. لذا محدوده امتیازات قابل کسب برای سازه انگیزش محافظت بین ۵ تا ۲۰ در نظر گرفته شد و ضریب آلفا کرونباخ ۸۰٪ محاسبه گردید. رفتار پیشگیری از سرطان پوست با ۸ سؤال مورد پذیرش قرار گرفت. این سؤالات عبارت بودند از "استفاده از کرم آفتاب، کلاه نقابدار، دستکش، عینک آفتابی، لباس‌های پوشیده، کار در اوایل صبح و بعدازظهر، مراجعته به پزشک در صورت دیدن علائم مشکوک و کمتر قرار گرفتن در معرض نور خورشید". برای پاسخ‌گویی به این سؤالات ۴ جواب هرگز، گاهی اوقات، اغلب و همیشه در نظر گرفته شده بود. برای پاسخ‌ها نیز به ترتیب امتیاز ۱ تا ۴ در نظر گرفته شد، لذا محدوده امتیازات قابل کسب برای سازه رفتار بین ۸ تا ۳۲ بود و ضریب آلفا کرونباخ ۹۰٪ محاسبه گردید. روایی محتوایی پرسشنامه از طریق نظرسنجی از ۴ متخصص آموزش بهداشت و ارتقاء سلامت تأمین شد و ثبات درونی سازه‌ها از طریق محاسبه ضریب آلفا کرونباخ برای سازه‌های مورد مطالعه محاسبه شده که مناسب بود. داده‌ها با استفاده از نرمافزار SPSS نسخه ۲۱ تجزیه و تحلیل گردید و آزمون‌های آماری ANOVA ضریب همبستگی پیرسون و t-test به منظور تعیین

جدول ۲. ماتریس ضریب همبستگی اجزاء تئوری انگیزش محافظت در ۲۰۰ کشاورز

رفتار	انگیزش محافظت	پاداش درک شده		خودکارآمدی درک شده		هزینه های درک شده		ترس		کارآمدی پاسخ شده		شدت درک شده		حساسیت درک شده		سازه ها	
		درک شده	شده	درک شده	شده	درک شده	شده	درک شده	شده	درک شده	شده	درک شده	شده	درک شده	شده	ردیف	
																	۱
																	**/۰.۲۳۶
																	شدت درک شده
																	ترس
																	خودکارآمدی درک شده
																	کارآمدی پاسخ درک شده
																	هزینه های درک شده
																	پاداش درک شده
																	انگیزش محافظت
																	ردک شده
																	رفتار
۱	*/۰.۱۶۸	p<0/01 **/۰.۲۱۶	p<0/05 *	-۰/۱۳۰	-۰/۱۳۸	-۰/۰۹۶	-۰/۰۷۴	-۰/۱۷۴	-۰/۰۰۱	-۰/۰۸۷	-۰/۰۸۶	-۰/۰۷۰	-۰/۰۲۶۸	-۰/۰۲۰۸	-۰/۰۲۰۸	۱	
۱																	

پاداش درک شده با شدت درک شده، ترس و کارآمدی پاسخ درک شده همبستگی مثبت و با هزینه های درک شده همبستگی منفی دارد. بین سازه انگیزش محافظت درک شده با سازه شدت درک شده، ترس و پاداش درک شده همبستگی مثبت وجود داشت (جدول ۲).

در بررسی همبستگی بین سن افراد مورد مطالعه و میانگین نمره های سازه های تئوری انگیزش محافظت، آزمون آماری پیرسون، بین سن افراد مورد مطالعه و میانگین نمره حساسیت درک شده، ترس، خودکارآمدی درک شده و کارآمدی پاسخ درک شده همبستگی معنی داری را نشان داد. در بررسی آزمون آماری t-test میانگین نمره های سازه های تئوری انگیزش محافظت و جنسیت افراد مورد مطالعه، آزمون آماری نشان داد بین جنسیت و میانگین نمره حساسیت درک شده، ترس، خودکارآمدی درک شده، کارآمدی پاسخ درک شده و هزینه های درک شده ارتباط معنی دار وجود دارد. در بررسی همبستگی بین میانگین نمره های سازه های تئوری انگیزش محافظت و وضعیت تحصیلات افراد مورد مطالعه، آزمون آماری ANOVA، بین وضعیت تحصیلی افراد مورد مطالعه و میانگین نمره شدت درک شده، کارآمدی پاسخ درک شده ارتباط معنی دار را نشان داد. در بررسی همبستگی بین میانگین

(٪۸۱) سطح تحصیلات اغلب کشاورزان ابتدایی (٪۳۲/۵) بود و سابقه کار کشاورزی افراد مورد مطالعه ۱ تا ۵ سال (٪۱۹/۵) بود. از نظر وضعیت تأهل بیشتر کشاورزان ازدواج کرده بودند (٪۸۱) و از نظر وضعیت درآمد ماهیانه اکثریت افراد (٪۴۳) درآمد بیشتر از ۵۰۰ هزار تومان داشتند. از نظر ساعات کار کشاورزی اغلب کشاورزان در هر روز تقریباً ۲ تا ۴ ساعت (٪۶۸) در مقابل نور آفتاب مشغول به کار بودند. افراد مورد مطالعه از نظر سابقه آفتاب سوختگی اکثریت دچار این مشکل شده بودند (٪۷۴).

ضریب همبستگی پیرسون نشان می دهد که بین شدت درک شده از سلطان پوست با سازه حساسیت درک شده همبستگی مثبت وجود دارد. همچنین بین ترس با شدت درک شده رابطه همبستگی مثبت هست. خودکارآمدی درک شده و با سازه شدت درک شده همبستگی مثبت و با سازه ترس همبستگی منفی دارد. همچنین کارآمدی پاسخ درک شده با سازه شدت درک شده و خودکارآمدی درک شده رابطه مثبت و با حساسیت درک شده و ترس همبستگی منفی معنادار داشت. همچنین هزینه های درک شده با شدت درک شده، خودکارآمدی درک شده، کارآمدی پاسخ درک شده همبستگی مثبت و با ترس همبستگی منفی داشت.

جدول ۳- ارتباط بین سازه های تئوری انگیزش محافظت و رفتار پیشگیری کننده از سرطان پوست در کشاورزان

p	Correlation Coefficient	رفتارهای پیشگیری کننده
.۰/۷۱۳	-۰/۰۲۶	حساسیت درک شده
.۰/۰۱۴	.۰/۱۷۳	شدت درک شده
.۰/۰۱۴	.۰/۱۷۴	ترس
.۰/۱۷۵	-۰/۰۹۶	خودکارآمدی درک شده
.۰/۰۵۱	-۰/۱۳۸	کارآمدی پاسخ درک شده
.۰/۰۶۷	-۰/۱۳۰	هزینه های درک شده
.۰/۰۰۲	.۰/۲۱۶	پاداش درک شده
.۰/۰۱۷	.۰/۱۶۸	انگیزش محافظت درک شده

جدول ۴- پاسخ های کشاورزان به سوالات پخش رفتارهای پیشگیری کننده از سرطان پوست

سوالات	تعداد (درصد)	همیشه	اغلب	گاهی اوقات	هرگز
استفاده از کلاه نقاب دار	۱۰۷٪(۵۳/۵)	۵۶٪(۲۸)	۲۸٪(۱۴)	۹٪(۴/۵)	
استفاده از کرم ضد افتاب	۶۳٪(۳۱/۵)	۳۸٪(۱۹)	۳۹٪(۱۹/۵)	۶۰٪(۳۰)	
استفاده از دستکش	۶٪(۳)	۹٪(۴/۵)	۳۹٪(۱۹/۵)	۱۴۶٪(۷۳)	
استفاده از عینک آفتابی	-	-	۳۸٪(۱۹)	۱۶۲٪(۸۱)	
پوشیدن لباس هایی که قسمت بیشتری از بدن را می پوشاند	۱۳۰٪(۶۵)	۵۲٪(۲۶)	۱۸٪(۹)	-	
کار کردن در ساعت‌های اولیه صبح و بعد ظهر	۸۶٪(۴۳)	۶۲٪(۳۱)	۵۲٪(۲۶)	-	
مراجعةه به پزشک در صورت مشاهده علائم مشکوک	۹۶٪(۴۸)	۵۳٪(۲۶/۵)	۲۷٪(۱۳/۵)	۲۴٪(۱۲)	
کمتر قرار گرفتن در معرض نور خورشید	۱۱۸٪(۵۹)	۵۵٪(۲۷/۵)	۲۴٪(۱۲)	۳٪(۱/۵)	

مورد مطالعه، آزمون آماری نشان داد بین ساقبه آفتاب‌سوختگی و میانگین نمره ترس، خودکارآمدی درک شده، کارآمدی پاسخ درک شده، هزینه های درک شده، پاداش درک شده و رفتار ارتباط معنی دار وجود دارد.

جدول شماره ۳ نشان داد، در بررسی همبستگی بین رفتارهای پیشگیری کننده افراد مورد مطالعه و میانگین نمره های سازه های تئوری انگیزش محافظت، آزمون آماری پیرسون، بین رفتارهای پیشگیری کننده افراد مورد مطالعه و میانگین نمره سازه های ترس، شدت درک شده، پاداش درک شده و انگیزش محافظت درک شده همبستگی معنی دار وجود داشت.

جدول شماره ۴ نشان می دهد، کشاورزانی که از کرم ضد آفتاب، کلاه، دستکش و لباس پوشیده استفاده می کردند به ترتیب ۳۱/۵، ۵۳/۵، ۳ و ۶۵ درصد می باشند و ۸۱٪ کشاورزان نیز از عینک اصلًاً استفاده نمی کردند. اغلب کشاورزان کمتر در معرض نور خورشید در ساعت

نمره های سازه های تئوری انگیزش محافظت و درآمد افراد مورد مطالعه، آزمون آماری نشان داد بین درآمد و میانگین نمره حساسیت درک شده، خودکارآمدی درک شده، کارآمدی پاسخ درک شده و پاداش درک شده همبستگی معنی دار وجود دارد. در بررسی همبستگی بین میانگین نمره های سازه های تئوری انگیزش محافظت و سابقه کار کشاورزی افراد مورد مطالعه، آزمون آماری نشان داد بین سابقه کار کشاورزی و میانگین نمره شدت درک شده و پاداش درک شده همبستگی معنی دار وجود دارد. در بررسی همبستگی بین میانگین نمره های سازه های تئوری انگیزش محافظت و ساعت کار کشاورزی افراد مورد مطالعه، آزمون آماری نشان داد بین ساعت کار کشاورزی و میانگین نمره ترس، کارآمدی پاسخ درک شده همبستگی معنی دار وجود دارد. در بررسی آزمون آماری بین میانگین نمره های سازه های تئوری انگیزش محافظت و سابقه آفتاب‌سوختگی افراد

شده و انگیزش محافظت درک شده همبستگی مثبت معنی دار وجود داشت. در مطالعه Almut شدت درک شده از خطر سلطان سینه توانست قصد انجام تست ژنتیک را پیش بینی کند [۲۲]. در مطالعه باقیانی مقدم و همکاران بین رفتارهای پیشگیری کننده سلطان پوست با حساسیت درک شده، شدت درک شده، خودکارآمدی، کارآمدی پاسخ همبستگی مثبت وجود داشت [۳۰]. این نتایج نشان می دهد که هر چه اعتقاد و نگرش فرد به اینکه می تواند رفتار محافظت کننده در برابر تابش خورشید را انجام دهد، بیشتر باشد قصد برای انجام آن رفتار بیشتر است. همچنین نتایج مطالعه باقیانی مقدم و همکاران در یزد نشان داد که اعتقادات در پیش گویی رفتارهای مربوط به پیشگیری از نور خورشید نقش مهمی دارند. در مطالعه سازه های تئوری انگیزش محافظت مجموعاً ۶۲٪ انگیزش محافظت در پیشگیری را پیش گویی کردند [۳۲].

بین سازه انگیزش محافظت درک شده با سازه شدت درک شده، همبستگی مثبت وجود دارد که نشان دهنده این موضوع می باشد که هرچقدر شدت درک شده کشاورزان از خطر سلطان پوست در خصوص پیشگیری از سلطان پوست بیشتر باشد افراد انگیزش محافظت بیشتری برای پیشگیری از سلطان پوست دارند؛ که نتایج این مطالعه با مطالعه دیگری همخوانی ندارد [۳۳]. بین شدت درک شده از سلطان پوست با سازه حساسیت درک شده همبستگی مثبت وجود دارد. این بدان معنی است که برای داشتن درک خطر بیشتری از خطر سلطان پوست احتمالاً نیاز به حساسیت درک شده بالاتر از موضوع می باشند و این ادراکات اثر مثبت بهتری بر درک خطر سلطان پوست خواهند داشت. همچنین در این مطالعه بین سابقه کار کشاورزی افراد و شدت و پاداش درک شده همبستگی مثبت وجود داشت، این بدان معنی می باشد که با افزایش سابقه کار کشاورزی افراد پاداش های مربوط به پیشگیری از سلطان پوست و همین طور شدت خطر را بهتر و بیشتر درک کرده و موضوع پیشگیری برایشان با اهمیت تلقی می گردد [۳۴].

ظهر قرار می گرفتند [۵۹]. اکثریت کشاورزان همیشه در ساعت اولیه صبح و بعداز ظهر (۴۳٪) کار کشاورزی را انجام می دادند. تقریباً همه کشاورزان گزارش دادند اگر علائم مشکوکی مشاهده کنند سریعاً به پزشک مراجعه می کنند (۹۶٪).

کشاورزان بیان نمودند که عمدترين منابعی که جهت کسب اطلاعات درباره خطرات تابش نور خورشید و سلطان پوست استفاده کرده اند از منابع اطلاعاتی شامل راديو (۳٪)، تلویزیون (۵٪)، مجله (۱۱٪)، كتاب (۵٪)، پوسترها در مراکز بهداشتی - درمانی (۳٪)، از خانواده (۱۶٪)، پزشکان (۲۹٪) و اینترنت (۳۵٪) بوده است.

بحث و نتیجه گیری

نتایج مطالعه نشان داد کشاورزانی که همیشه به ترتیب از عینک آفتابی، دستکش، لباس پوشیده هنگام کار کشاورزی، کرم ضد آفتاب و کلاه نقاب دار استفاده می کنند (به ترتیب ۰٪، ۳٪، ۶۵٪، ۳۱٪، ۵٪، ۵٪) درصد متوسط و رو به پایینی از این رفتارها را انجام می دهند که در برابر پیشگیری از سلطان پوست به علت تابش نور خورشید محافظت چندانی از آن ها صورت نمی گیرد. این موارد بی میلی این افراد را نسبت به انجام رفتار محافظت کننده از خطر مربوطه را نشان می دهد. در مطالعه ای نیز بیشترین وسیله پیشگیری مورد استفاده در دانش آموzan کرم ضد آفتاب بود [۳۰]. همایش ملی سلامت ایالات متحده در بزرگسالان که شیوع رفتارهای پیشگیری کننده از سلطان پوست را بررسی کرده بود که ۳۰٪ استفاده از کرم ضد آفتاب را گزارش دادند [۱۰]. شیوع رفتار پیشگیری کننده از سلطان پوست در مطالعه ای استفاده از کرم ضد آفتاب (۳۱٪) بود [۳۱]. نتایج مطالعات حاضر با مطالعه های فوق همخوانی نداشت؛ که به علت تفاوت در جامعه های مورد بررسی بود که در مطالعه های ذکر شده در جوامع شهری در مقایسه با جامعه روستایی و کشاورز این مطالعه بود. در این مطالعه بین رفتارهای پیشگیری کننده سلطان پوست با سازه های ترس، شدت درک شده، پاداش درک

مختلف استفاده کرده بودند ولی در این میان نقش نیروهای پزشکی و بهداشتی پایین تر از رادیو و تلویزیون بود، به این علت است که هنوز نیروهای پزشکی و بهداشتی نسبت به این موضوع در مراقبتها و آموزش‌های خود به ویژه بهداشت کشاورزان حساسیت ویژه نداشته و همچنین منابع و دستورالعمل‌های آموزشی مناسب و کافی در اختیار ندارند.

از محدودیت‌های این مطالعه خود گزارش دهی بودن آن می‌باشد. از مزایای این مطالعه میزان مشارکت کشاورزان با توجه به مشغول بودن آن‌ها جهت کار کشاورزی بود، در این مطالعه که ۸۷ درصد گزارش گردید، به نظر می‌رسد بالا بودن مشارکت کشاورزان با توجه به انجام امور کشاورزی علاقه‌مندی آن‌ها به پیشگیری از ابتلا به سرطان پوست بود و همچنین انجام مطالعه بر روی کشاورزان زن و مرد هم جزء مزایای مطالعه می‌باشد.

در مطالعه حاضر که با هدف تعیین نقش عوامل پیشگیری کننده از سرطان پوست در کشاورزان شهرستان تویسرکان بر اساس تئوری انگیزش محافظت انجام شد، نتایج نشان داد که کشاورزان مایل به استفاده از وسائل پیشگیری کننده از ابتلا به سرطان پوست نمی‌باشند و همچنین اطلاعات خود را از منابع علمی به خوبی کسب نمی‌کنند.

به نظر می‌رسد در برنامه‌های مداخله‌ای و پیشگیری کننده باید به طور کامل علل ایجاد کننده سرطان پوست و راههای پیشگیری از آن را تشخیص دهند و به کشاورزان آموزش دهند تا از بروز آسیب‌های نامطلوب به پوستشان و جبران ناپذیر پیشگیری به عمل آورند. با توجه به تمایل کمتر جهت استفاده از وسائل محافظت کننده، زمینه‌ها و علل آن‌ها در کشاورزان تشخیص و رفع گردد که این اقدامات مسلماً نیاز به آموزش و ارتقاء سطح سلامت کشاورزان دارد، لذا می‌توان در راستای ارتقاء سلامت کشاورزان باید آموزش‌های برنامه‌ریزی شده به جامعه هدف از جمله مداخلات آموزشی بر اساس تئوری‌های آموزش بهداشت و ارتقاء سلامت مؤثر باشد. نتایج حاصله، راهکارهای

در مطالعه بین سابقه آفتاب‌سوختگی افراد مورد مطالعه و میانگین نمره ترس، خودکارآمدی درک شده، کارآمدی پاسخ درک شده، هزینه‌های درک شده، پاداش درک شده و رفتار ارتباط معنی‌دار وجود دارد. این موضوع نشان‌دهنده این می‌باشد که با رخ دادن آفتاب‌سوختگی برای کشاورزان در موقعیت‌های بعدی که در معرض آفتاب قرار می‌گیرند رفتارهای پیشگیری کننده مناسب‌تری اتخاذ می‌نمایند.

همچنین در این بررسی بین میزان تحصیلات افراد باشد درک شده و کارآمدی پاسخ درک شده ارتباط معنی‌دار وجود داشت در مطالعه‌ای نیز این نتایج به دست آمده است [۳۵]. این ارتباط معنی‌دار نشان‌دهنده این موضوع می‌باشد که با بالا رفتن سطح تحصیلات کشاورزان درک افراد از اینکه از وسائل حفاظت کننده می‌تواند از ابتلا به سرطان پوست کمک نماید، بیشتر می‌شود.

همین‌طور بین سن کشاورزان و میانگین نمره حساسیت درک شده، ترس، خودکارآمدی درک شده و کارآمدی پاسخ درک شده همبستگی معنی‌دار وجود داشت، این موضوع نشان‌دهنده این می‌باشد که با افزایش سن به علت مواجهه بیشتر کشاورزان با پیامدهای ناشی از نور آفتاب بیشتر شده و تجربیاتی در این مورد کسب می‌نمایند بنابراین حساسیت و ترس آن‌ها و همچنین خودکارآمدی و کارآمدی پاسخ بهتری برای پیشگیری از سرطان پوست نشان می‌دهند.

کشاورزان شرکت کننده در مطالعه تاکنون در مورد خطر سرطان پوست عنوان کردن که عمده‌ترین منابعی که جهت کسب اطلاعات درباره خطرات تابش نور خورشید و سرطان پوست استفاده کرده‌اند از منابع اطلاعاتی شامل رادیو (۰٪)، تلویزیون (۵٪)، مجله (۱۱٪)، کتاب (۵٪)، پوسترها در مراکز بهداشتی - درمانی (۳٪)، از خانواده (۱۶٪)، پزشکان (۲۹٪) و اینترنت (۵٪) بوده است؛ که بیشترین آموزش‌ها از طریق رادیو و تلویزیون ۳۲/۵٪ بود، این در صورتی است که در مطالعه نقش آموزشی پزشکان ۲۹٪ بود. کشاورزان اگرچه به این موضوع حساس بوده و از منابع آموزشی

Anatomical location of basal cell carcinoma in relation to histopathological subtypes: analysis of 189 cases in Hamadan Sina hospital during 1997-99. *Iranian J Dermatol.* 2004;7:140-144. [Persian]

12. Azarm T, Harirchian M, Bahmanziari F, Raei H, Mehrabi S, Haghi S, et al. Epidemiology of cancer in Isfahan: retrospective study 1990-95. *J Isfahan Med Sch.* 2000;5:109-112. [Persian]

13. Hemati K, Mohagheghi MA, Mousavi Jarahi A, Khabazkhub M. Cancer incidence in Ilam. *J Ilam Univ Med Sci.* 2009;17:24-32. [Persian]

14. Housman TS, Feldman SR, Williford PM, Fleischer AB, Goldman ND, Acostamadiedo JM, et al. Skin cancer is among the most costly of all cancers to treat for the Medicare population. *Journal of the American Academy of Dermatology.* 2003;48(3):425-9.

15. Geller AC, Swetter SM, Brooks K, Demierre MF, Yaroch AL. Screening, early detection, and trends for melanoma_current status (2000-2006) and future directions. *Journal of the American Academy of Dermatology.* 2007;57(4):555-72.

16. Barrett TD. Sun awareness and skin cancer prevention in the teen population: using a school based approach in teaching adolescent self-health. Ms thesis. University of Arizona, College of Nursing, 2006.

17. Wakeford R. The cancer epidemiology of radiation. *Oncogene.* 2004;23(38):6404-28.

18. Services, Office of Disease Prevention and Health Promotion. Healthy People 2010 Web site. Healthy People 2010 Prevention Agenda. Available from: [url:// http://www.health.gov/healthypeople](http://www.health.gov/healthypeople). Accessed June 7 2001.

19. Allah Verdipoor H. passing through traditional health education towards theory oriented health education. *Health promotion & education magazine* 2005;1(3):75-9. [Persian]

20. El Dib RP, Silva EM, Morais JF, Trevisani VF. Prevalence of high frequency hearing loss consistent with noise exposure among people working with sound systems and general population in Brazil: a cross-sectional study. *BMC Public Health.* 2008 May 7;8:151.

21. Canbulat N, Uzun O. Health beliefs and breast cancer screening behaviors among female health workers in Turkey. *European Journal of Oncology Nursing.* 2008;12:148-156.

22. McClendon BT P-DS, Blake R, McMath B. The role of appearance concern in responses to intervention to reduce skin cancer risk. *Health Education.* 2002;102:76-83.

23. Melamed S, Rabinowitz S, Feiner M, Weisberg

مناسب و مؤثر در زمینه‌ی مورد بررسی را در اختیار برنامه ریزان و مسئولین بهداشتی به منظور طراحی برنامه‌های آموزشی در سطح وسیع قرار دهد.

تقدیر و تشکر

نویسنده‌گان این مقاله بر خود لازم می‌دانند از همکاری پرسنل محترم مرکز بهداشت شهرستان تویسرکان که در جمع آوری داده‌ها محققین را یاری رساندند تشکر و قدردانی به عمل آورند.

منابع

1. Kim RH, Armstrong AW. Nonmelanoma skin cancer. *Dermatol Clin.* 2011;30:125-139.
2. Noorbala MT, Kafaie P. Analysis of 15 years of skin cancer in central Iran (Yazd). *Derma Online Journal.* 2007;13(4):1. [Persian]
3. Koosha A, Farahbakhsh M, Hakimi S, Abdollahi L, Golzari M, Seyf Farshad M. Epidemiologic assessment of cancer disease in east Azerbaijan 2007. *Med J Tabriz Univ Med Sci.* 2010;32:74-79. [Persian]
4. Azizi F, Hatami H, Janghorbani M. Epidemiology of Common Disorders in Iran. Second edition. Tehran. 2001. [Persian]
5. Cokkinides VE, Weinstock MA, O'Connell MC, Thun MJ. Use of Indoor Tanning Sunlamps by U.S. Youth Ages 11-18 years and By Their Parent or Guardian Caregivers: Prevalence and Correlates. *Pediatrics.* 2002;109:1124-1130.
6. Saraiya M, Hall HI, Uhler RJ. Sunburn prevalence among adults in the United States, 1999. *American Journal of Preventive Medicine.* 2002;23:91-7.
7. Skin Cancers, What are the different types of skin cancer? WHO; [cited 2012 Jul 12]. Available at: www.WHO.int/uv/faq/skincancer/en.
8. Noorbala MT. Evaluation Of skin cancers in Yazd. *Skin Diseases.* 2007;10(39): 3-19. [Persian]
9. State registration of cancer cases reported in 2007. Department of Health, Center of Special Ghryvagyrv disease, cancer office. 1nd ed. Tehran: the New World Publishing. 2010;53:171-172. [Persian]
10. Montague M, Borland R, Sinclair c: Slip! Slop! Slap! And Sun smart 1980-2000: Skin cancer control and 20 years of population? based. *High Edue Behav.* 2001;28(3):290-305.
11. Zamanian A, Pilehvar M, Monsef AR.

protective devices for workers in textile factories in Yazd city based on protection motivation theory. Journal of Iran Occupational Health. 2009;6(3):47-54. [Persian]

34. Raymond MD, Lusk SL. Staging Workers' Use of Hearing Protection Devices: Application of the Transtheoretical model. Nursing & Allied Health Source. 2006;54(4):165-172.

35. Helmes Almut W. Application of the protection motivation theory to Genetic Testing for Breast cancer Risk. 2002;35:453-462.

E, Ribak J. Usefulness of the Protection Motivation Theory in Explaining Hearing Protection Device Use Among Male Industrial Workers. Health psychology. 1996;15(3):209-215.

24. Donnal F, Steven P.D, Ronald W.R.A Meta Analysis of Research on protection motivation theory. journal of Applied Social Psychology. 2000; 30(2):407-429

25. Melamed S, Rabinowitz S, Feiner M, Weisberg E, Ribak J. Usefulness of the protection motivation theory in explaining hearing protection device use among male industrial workers. Health Psychol. 1996 May;15(3):209-15.

26. Helmes AW. Application of the protection motivation theory to genetic testing for breast cancer risk. Prev Med. 2002 Nov;35(5):453-62.

27. Ying Wu, Bonita F. Stanton, Xiaoming Li, Jennifer G, Matthew L. Protection motivation theory and adolescent drug trafficking: relationship between health motivation and longitudinal risk involvement. J Pediatr Psychol. 2005;30(2):127-137.

28. Norman P, Boer H, Seydel ER. 2nd ed. Protection motivation theory In: M Conner and P Norman (eds). Predicting Health Behaviour. 2005: 81-121.

29. Mazloomi S S, Zeynolabedini M, Norbala M T, Falah Zade H, Shahnazi H. Knowledge, Attitude and Practice of Yazd city skin cancer. Journal of School Health. Yazd. 2012;11(3):7-14. [Persian]

30. Baghianimoghadam MH, Mohammadi S, Mazloomi Seyd S, Norbala M. The Effect of Education based on Protection- Motivation Theory on Skin Cancer Preventive Practices among Female High School Student in Yazd. Ofogh Danesh. 2011;17(2(51)):27-34. [Persian]

31. Lowe JB, Borland R, Stanton WR, Baade P, White V, Baland KP. Sun-safe behavior among secondary school students in Australia. Health Education Research. 2000;3:271-81.

32. Baghianimoghadam MH, Mohammadi S, Norbala MT, Mazloomi SS. The Study of Factors Relevant to Skin Cancer Preventive Behavior in Female High School Students in Yazd Based on Protection Motivation Theory. Knowledge & Health. 2010;5(1):10-15. [Persian]

33. Morovati Sharifabad MA, Jozi F, Barkhordari A, Falah Zade H. Factors associated with the use of

Factors Preventing Skin Cancer in Farmers from Tuyserkan City Based on Protection Motivation Theory

Maryam Afshari¹, Masome Afshari², Masome Bahrami³, Mehdi Kangavari⁴

Received: 2014/12/20

Revised: 2015/04/07

Accepted: 2015/05/25

Abstract

Background and aims: Skin cancer is one of the most common cancers. Repeated exposure to sunlight, climate change including changes in the ozone layer and changes in personal and social habits cause high incidence of cancer. Given the importance of farmers' health and increase of skin cancer, the study aimed to determine the factors preventing skin cancer in farmers from Tuyserkan city in 2014 based on protection motivation theory.

Methods: In this cross-sectional study, using cluster method 200 peasant farmers aged 18 to 60 who were from Tuyserkan city and were under exposure of the sun were selected from four health centers and rural health houses. Using a questionnaire, which was based on protection motivation theory, data were collected through interviews with farmers and were analyzed through SPSS v.21.

Results: Farmers who used sunscreen creams, hats, gloves and clothing were 31.5, 53.5, 3, and 65%, respectively; 81% of farmers did not use eyeglasses. There was significant relation between agricultural work experience with average scores of reward structures and perceived severity. Also, there was a significant correlation between preventive behaviors and the mean scores of the fear structure, intensity and reward and motivation, and perceived protection.

Conclusion: With regard to higher correlation of theory structures associated with the use of means of protection against the sunray, education and health promotion programs to increase the incentives of farmers to use the theory of protection is emphasized.

Keywords: Protection Means, Skin Cancer, Farmers, Protection Motivation Theory.

-
1. MSc, PhD student of Health Education and Health Promotion, School of Public Health, Hamadan University of Medical Sciences, Hamadan, Iran.
  2. MSc of Business Management, Malayer Branch, Islamic Azad University, Hamadan, Iran.
  3. BSc of Occupational Health, Health Center of Tuyserkan, Hamadan University of Medical Sciences, Hamadan, Iran.
  4. **(Corresponding author)** MSc of Occupational Health, Student Research Committee, Department of Occupational Health Engineering, School of Health, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran.
kangavari1366@gmail.com